

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ
ΕΝΙΑΙΑΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΗΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 135΄

ΜΕΡΟΣ Α: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 70)

Γεωπάрко Ψηλορείτη

Το Γεωπάрко του Ψηλορείτη δημιουργήθηκε το 2001 από την τοπική κοινωνία η οποία και ανέλαβε τη διαχείρισή του μαζί με την επιστημονική καθοδήγηση του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης.

Το Πάρκο έχει έκταση περίπου 1272 τ.χιλμ. και καλύπτει όλο τον ορεινό όγκο του Ψηλορείτη, από τις νότιες παρυφές του στη λεκάνη της Μεσαράς και του Αμαρίου δυτικότερα, μέχρι τη βόρεια ακτή με τον Κουλούκωνα που αποτελεί τη φυσική του συνέχεια. Περικλείει όλα τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος του Ψηλορείτη που είναι σπάνια και ξεχωριστά: την πλούσια γεωλογική του κληρονομιά, το βιοτικό περιβάλλον, το μοναδικό πολιτισμό και την ιστορία των ανθρώπων του. Ένα μεγάλο μέρος εξάλλου της οροσειράς του Ψηλορείτη είναι ενταγμένο στο Δίκτυο Natura 2000, ενώ επιμέρους περιοχές του είναι χαρακτηρισμένες ως Καταφύγια Άγριας Ζωής, ή ως Περιοχές Ιδιαίτερης Προστασίας για την Ορνιθοπανίδα. Παράλληλα, πολλοί οικισμοί του είναι χαρακτηρισμένοι ως Παραδοσιακοί, ενώ τα κτηνοτροφικά και άλλα προϊόντα χαρακτηρίζονται ως μεγάλης διατροφικής αξίας και βασικά συστατικά της Κρητικής διατροφής. Οι γεώτοποι και γενικότερα η γεωποικιλότητα του Ψηλορείτη είναι πλούσιοι και ιδιαίτεροι, ενώ μόνο στον ορεινό όγκο έχουν καταγραφεί πάνω από 2000 σπήλαια.

Τα τελευταία χρόνια καταβάλλεται προσπάθεια να αναδειχθεί και να προστατευτεί η φυσική και πολιτιστική κληρονομιά του, αλλά και να αποτελέσει ένα ακόμα εργαλείο για τη βιώσιμη και πραγματική ανάπτυξη του τόπου. Στα Κέντρα πληροφόρησης που λειτουργούν στα Ανώγεια και στη Γέργερη ο επισκέπτης θα βρει όλη την πληροφορία για την περιήγησή του στο χώρο και θα απολαύσει τη φιλοξενία των κατοίκων. Παράλληλα, μέσα στα όρια του γεωπάρκου, λειτουργούν τρία επισκέψιμα για το κοινό σπήλαια, το σπήλαιο Σφεντόνη στα Ζωνιανά, το σπήλαιο Μελιδωνίου και το σπήλαιο Ιδαίον Άντρο. Το Γεωπάрко έχει αναπτύξει παράλληλα και διάφορες εκπαιδευτικές δραστηριότητες που περιλαμβάνουν εκπαιδευτικά προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, δύο ειδικές Μουσειοσκευές για δραστηριότητες υπαίθρου,

ενώ συνεργάζεται στενά για το σκοπό αυτό με το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ανωγείων που προσφέρει πληθώρα εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε σχολεία και ενήλικες και με το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης για εξειδικευμένες επιστημονικές εκδρομές.

Σήμερα το Φυσικό Πάρκο Ψηλορείτη συμμετέχει ενεργά στις παγκόσμιες προσπάθειες για την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος, της φυσικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και της βιώσιμης, τοπικής ανάπτυξης μέσω του γεωτουρισμού και άλλων εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Πηγή: <https://www.geo-in.eu/el/gewparka/gewparko-yiloreiti/>
(απόσπασμα και διασκευή)

Ημερομηνία ανάκτησης: 17/09/2024

A.I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ

(μονάδες 30)

A.I.1. Να αναφέρετε το επικοινωνιακό πλαίσιο (πομπός, δέκτης, σκοπός συντάκτη) του Κειμένου.

(μονάδες 3)

A.I.2. Να δηλώσετε τον κειμενικό τύπο (περιγραφή/αφήγηση/επιχειρηματολογία) που κυριαρχεί στο Κείμενο. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας τεκμηριώνοντας με δύο (2) στοιχεία από το κείμενο.

(μονάδες 3)

A.I.3. Να επιλέξετε τις δύο (2) πιο αποτελεσματικές, κατά τη γνώμη σας, ενέργειες που καταβάλλονται τα τελευταία χρόνια για να αναδειχθεί και να προστατευτεί η φυσική και πολιτιστική κληρονομιά του Ψηλορείτη. Να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

(μονάδες 3)

A.I.4. Να επιλέξετε, αν το περιεχόμενο των πιο κάτω προτάσεων είναι «ΟΡΘΟ» ή «ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΟ» γράφοντας στο τετράδιο των απαντήσεών σας «Ο» ή «Λ» αντίστοιχα.

α. Το Γεωπάρκο του Ψηλορείτη δημιουργήθηκε αποκλειστικά από την επιστημονική ομάδα του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης.

β. Ολόκληρη η έκταση της οροσειράς του Ψηλορείτη είναι ενταγμένη στο Δίκτυο Natura 2000.

γ. Τα τρία σπήλαια που λειτουργούν στα όρια του Γεώπαρκου είναι επισκέψιμα για το κοινό.

δ. Πολλοί οικισμοί στο Γεωπάρκο του Ψηλορείτη είναι χαρακτηρισμένοι ως Παραδοσιακοί.

(μονάδες 2)

A.I.5. «Το Πάρκο έχει έκταση περίπου 1272 τ.χιλμ. και καλύπτει όλο τον ορεινό όγκο του Ψηλορείτη, από τις νότιες παρυφές του στη λεκάνη της Μεσαράς και του Αμαρίου δυτικότερα, μέχρι τη βόρεια ακτή με τον Κουλούκωνα που αποτελεί τη φυσική του συνέχεια.»

- α. Να αναφέρετε τον ρόλο της πιο πάνω θεματικής περιόδου στη δεύτερη (2^η) παράγραφο του κειμένου.
- β. Να εντοπίσετε μια (1) πρόταση από τις λεπτομέρειες της δεύτερης (2^{ης}) παραγράφου του κειμένου, η οποία επεξηγεί τη θεματική πρόταση.

(μονάδες 3)

A.I.6. «Το Γεωπάρκο έχει αναπτύξει παράλληλα και διάφορες εκπαιδευτικές δραστηριότητες»

- α. Να αναφέρετε γιατί η πιο πάνω πρόταση είναι επαυξημένη.
- β. Να τη μετατρέψετε σε απλή αφαιρώντας όλους τους περιττούς όρους.
- γ. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους της καινούριας (απλής) πρότασης.

(μονάδες 8)

A.I.7. « ... την πλούσια γεωλογική του κληρονομιά, το βιοτικό περιβάλλον, το μοναδικό πολιτισμό και την ιστορία των ανθρώπων του.»

- α. Να εντοπίσετε και να γράψετε τα επίθετα του πιο πάνω αποσπάσματος.
- β. Να αναφέρετε μία (1) λειτουργία που εξυπηρετεί η χρήση των συγκεκριμένων επιθέτων στην πρόταση.

(μονάδες 4)

A.I.8. Να γράψετε ένα (1) συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω υπογραμμισμένες λέξεις χωρίς να αλλάξετε τον γραμματικό της τύπο και τη σημασία που έχει μέσα στη φράση.

- α. «... βασικά συστατικά της Κρητικής διατροφής...»
- β. « ... προσφέρει πληθώρα εκπαιδευτικών προγραμμάτων»

(μονάδες 2)

A.I.9. Να γράψετε δύο (2) παράγωγες λέξεις από την αρχική λέξη «χρόνια».

(μονάδες 2)

A.II. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ**(μονάδες 40)**

Να γράψετε μια επιστολή σε έναν φίλο σας/σε μία φίλη σας στην οποία θα περιγράφετε δύο (2) χαρακτηριστικά ενός ωραίου τοπίου που επισκεφθήκατε και δύο (2) θετικά συναισθήματα που σας προκάλεσε αυτή η επίσκεψη.

(έκταση: τουλάχιστον 200 λέξεις)

Σημείωση: Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το ονοματεπώνυμό σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο, το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σας.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)****I. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ****Νίκος Καζαντζάκης, Αναφορά στον Γκρέκο (απόσπασμα)**

Στην Τρίτη Τάξη ο Περίανδρος Κρασιάκης. Ποιος ανέσπλαχνος νουνός έδωκε τ' όνομα του άγριου τύραννου της Κόρινθος στον καχεκτικό αυτό ανθρωπάκο, με το αφηλό σκληρό κολάρο για να μη φαίνονται οι σκρόφουλες στο λαιμό του, με τα λιγνά σαν του τζιτζικά ποδαράκια, με το άσπρο μαντιλάκι πάντα στο στόμα, να φτύνει, να φτύνει και να κόβεται η πνοή του; Αυτός είχε μανία με την καθαριότητα κάθε μέρα επιθεωρούσε τα χέρια μας, τ' αυτιά μας, τη μύτη, τα δόντια, τα νύχια. Δεν έδερνε αυτός, δεν παρακαλούσε, μα κουνούσε τη χοντρή, γεμάτη σπυριά κεφάλια του.

– Ζώα, μας φώναζε, γουρούνια, αν δεν πλένεστε κάθε μέρα με σαπούνι, δε θα γίνετε ποτέ σας ανθρώποι. Τι θα πει, μαθές, άνθρωπος; Αυτός που πλένεται με σαπούνι. Το μυαλό δε φτάνει, κακομοίρηδες, χρειάζεται και σαπούνι. Πώς θα παρουσιαστείτε στον Θεό με τέτοια χέρια; Πηγαίνετε έξω στην αυλή να πλυθείτε!

Ωρες μας έπαιρνε τ' αυτιά ποια φωνήεντα είναι μακρά, ποια βραχεία και τι τόνο να βάλουμε, οξεία ή περισπωμένη· κι εμείς ακούγαμε τις φωνές στο δρόμο, τους μανάβηδες, τους κουλουρτζήδες, τα γαϊδουράκια που γκάριζαν και τις γειτόνισσες που γελούσαν, και περιμέναμε πότε να χτυπήσει το κουδούνι, να γλιτώσουμε. Κοιτάζαμε το δάσκαλο να ιδρώνει απάνω στην έδρα, να λέει, να ξαναλέει και να θέλει να καρφώσει στο μυαλό μας τη γραμματική, μα ο νους μας ήταν έξω στον ήλιο και στον πετροπόλεμο· γιατί πολύ αγαπούσαμε τον πετροπόλεμο και συχνά πηγαίναμε στο σκολειό με το κεφάλι σπασμένο.

Μια μέρα, ήταν άνοιξη, χαρά Θεού, τα παράθυρα ήταν ανοιχτά κι έμπαινε η μυρωδιά από μian ανθισμένη μανταρινιά στο αντικρινό σπίτι· το μυαλό μας είχε γίνει κι αυτό ανθισμένη μανταρινιά και δεν μπορούσαμε πια ν' ακούμε για οξείες και περισπωμένες.

Κι ίσια ίσια ένα πουλί είχε καθίσει στο πλατάνι της αυλής του σκολειού και κελαηδούσε. Τότε πια ένας μαθητής, χλωμός, κοκκινομάλλης, πού 'χε έρθει εφέτο από το χωριό, Νικολιό τον έλεγαν, δε βάσταξε, σήκωσε το δάχτυλο:

– Σώπα, δάσκαλε, φώναξε· σώπα, δάσκαλε, ν' ακούσουμε το πουλί!

Νίκος Καζαντζάκης, *Αναφορά στον Γκρέκο*, Αθήνα, Εκδόσεις Καζαντζάκη, 2007.

Ερώτηση Β1

Να παρουσιάσετε την εξωτερική εμφάνιση του δασκάλου Περίανδρου Κρασάκη και να αναφέρετε **δύο (2)** εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιούνται από τον συγγραφέα για την περιγραφή της. Να τεκμηριώσετε με λέξεις/φράσεις από το κείμενο.

(μονάδες 10)

II. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Έλλη Αλεξίου, Γ΄ Χριστιανικόν Παρθεναγωγείον (απόσπασμα)

Μα είχαμε ένα μάθημα, που το λένε πατριδογνωσία, κι όσο και να θέλει κανένας, δεν μπορεί να το διδάξει μέσα στην τάξη, γιατί θα ξεγενεί, θα ξεθεωθεί, να λέει, να λέει, χωρίς να βγει τίποτα. Τούτο το ίδιο μάθημα είναι που λέμε στις μεγάλες τάξεις Γεωγραφία. Στην Πρώτη Τάξη αρχίζει από την τάξη του παιδιού. Τι σχήμα έχει, πού κάθεται το κάθε παιδί...και λίγο από λίγο προχωρείς... Κουβεντιάζομε για την αυλή μας...για τις άλλες κάμαρες...ούστερα πάμε παραέξω, πιάνομε το δρόμο...τη συνοικία...και ποια σπουδαία οικοδομήματα πέφτουνε στη γειτονιά του σκολειού μας.

Εμείς είχαμε εκεί κοντά το Δημοτικό Νοσοκομείο και μια παλιά εκκλησούλα, του Αφέντη Χριστού. Γιατί λοιπόν όχι; και πώς καλύτερα θα δίδασκα αυτά τα πράγματα... στην σκοτεινή, την ανήλιαγη τάξη μας; ή να τα 'βγαζα τα παιδιά έξω, να τα δουν με τα ίδια τους τα μάτια; Και πιο κάτω διάτασσε ο Νόμος, να τους διδάξω και τις άλλες γειτονιές, και τη Δημαρχία, και την Τράπεζα και τις άλλες Εκκλησίες και το Ταχυδρομείο. Μα αυτά δεν μπορούσα να τα κάμω μέσα στην κάμαρα. Ευτυχώς που η Παιδαγωγική έλεγε ορθά κοφτά, πως στο μάθημα της Πατριδογνωσίας, οφείλει ο διδάσκων να πάρει τα παιδιά, «να τα οδηγήσει επί τόπου.» Ευρήκα κ' εγώ την Παιδαγωγική και οχυρώθηκα κει από πίσω, για να λείψουνε τα λόγια. Μόνο η Αυγή δε μιλούσε· μάλιστα συχνά ερχότανε και μαζί, σαν τύχαινε, να ταιριάζουνε οι ώρες μας και τα μαθήματα. Ήθελε αυτή να διδάξει περί «λόφου», κ' εγώ περί «δενδροστοιχίας», συμφωνούσαμε και βγαίναμε μαζί· κ' edίδασκε ωραία η Αυγή. Πολύ ευχαριστιόμουν, άμα την άκουα. Είχε κέφι πολύ η διδασκαλία της, κ' η ίδια της ήταν γελαστή και ανοιχτόκαρδη.

Πως είχε φυσικά και λίγη ευθύνη η διδασκαλία «επί τόπου», ούτε λόγος να γίνεται. Όποιος του τύχαινε να βγαίνει συχνά έξω συνοδεύοντας δύο ή τρία παιδιά, αυτός μόνος είναι σε θέση να καταλάβει, τι μπελάς, τι βάσανο είναι να κουβαλάς εξήντα κουτάβια.

Όλη την ώρα πρέπει να 'χεις το νου σου, να τρέχεις από δω, να τα οδηγάς από κει, ίδιος τσομπάνος... αν περάσει κάρο ή αυτοκίνητο, φοβάσαι, μη σου τα πατήσει... άμα συναντήσετε στο δρόμο τίποτα αξιοπερίεργο, που δε λείπουνε ποτέ, τα μικρά σταματούνε και δε θένε να ξεκολλήσουν... βρίσκεται και κάνα αφηρημένο, κάνα χαζό, που ξεχνιέται κοιτάζοντας από κάπιο παράθυρο, κ' ύστερα σαν τα μετρήσεις, βλέπεις που σου λείπει... Μα οι κόπιοι σου ακριβοπληρώνονται. Αποζημιώνεσαι μόλις φτάσεις, κι αρχίσεις το μάθημα· γιατί το μυαλουδάκι των παιδιών φρεσκαρισμένο από το ύπαιθρο, αρπάζει μονομιάς, ό,τι του πεις.

Έλλη Αλεξίου, *Γ' Χριστιανικόν Παρθεναγωγείον*, Αθήνα, Καστανιώτης, 1978 (1934),
σσ. 94-95.

Ερώτηση Β2

Ο δάσκαλος στο κείμενο του Νίκου Καζαντζάκη χρησιμοποιεί διαφορετικό τρόπο διδασκαλίας από τον τρόπο διδασκαλίας της δασκάλας στο κείμενο της Έλλης Αλεξίου. Να παρουσιάσετε τον τρόπο διδασκαλίας κάθε ενός από τους δύο και να τεκμηριώσετε με λέξεις/φράσεις από τα δύο (2) κείμενα.

(μονάδες 10)

Ερώτηση Β3

Να εξηγήσετε ποια συναισθήματα προκαλεί στους μαθητές ο τρόπος διδασκαλίας σε κάθε ένα από τα δύο (2) κείμενα. Να τεκμηριώσετε με λέξεις/φράσεις από τα δύο (2) κείμενα.

(μονάδες 10)

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ